

Верховний
Суд

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ
Львівське регіональне відділення

Програма підготовки для підтримання кваліфікації
суддів та помічників суддів місцевих загальних
судів

3 березня 2025 року

Вплив технологій штучного інтелекту на правозастосування, наукову та викладацьку діяльність

Ян БЕРНАЗЮК,

суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду,
доктор юридичних наук, професор

Пов'язані поняття

1. Адміністративна процедура
2. Право на освіту та право на наукову діяльність
3. Незалежність, неупередженість, об'єктивність суду
4. Цифрова компетентність
5. Принцип заборони зловживання процесуальними правами
6. Принцип процесуальної економії
7. Єдність судової практики, принцип правової визначеності
8. Мотивованість судового рішення
9. Доступ до правосуддя
10. Етика
11. Довіра до суду

У США перший університет інтегрував ChatGPT у всі свої системи
<https://openai.com/index/openai-and-the-csu-system>

Каліфорнійського державного університету (CSU):

1. **Найбільше впровадження ChatGPT у світі:** CSU надає доступ до ChatGPT Edu понад 460,000 студентам і 63,000 співробітникам на 23 кампусах, що робить це впровадження найбільшим серед усіх організацій.
2. **Підготовка до AI-орієнтованої економіки:** Ця ініціатива забезпечує студентів необхідними навичками для успіху в економіці, де знання штучного інтелекту стають все більш затребуваними.
3. **Інтеграція AI у навчальний процес:** Викладачі можуть використовувати ChatGPT для розробки навчальних матеріалів та створення інтерактивних курсів, тоді як студенти отримують персоналізоване репетиторство та доступ до навчальних матеріалів.

Олексій Мінаков. ChatGPT: ваш особистий асистент у роботі, навчанні та житті

<https://osvita.diia.gov.ua/courses/chatgpt-your-personal-assistant-for-work-study-and-life>

Курс для тих, хто хоче розумно та ефективно використовувати штучний інтелект. На прикладі ChatGPT показано загальні принципи роботи із ШІ-інструментами

1. практичні кейси використання ChatGPT у світі та Україні
2. принципи та підходи до формулювання запитів у ChatGPT для отримання найкращих результатів
3. особливості використання ChatGPT як творчого партнера для пошуку ідей, редагування текстів і роботи з візуальним контентом
4. ChatGPT як асистента для аналізу даних
5. ChatGPT як помічника для учнів і викладачів у контексті освіти
6. ChatGPT в побуті та для особистих справ
7. розуміння безпечного використання ChatGPT: які дані не можна вводити в ШІ-сервіс, можливі упередження, важливість критичного мислення, здорового глузду та перевірки згенерованих порад.

Nicholas Fair, Larisa Yarovaya ПОРОЖНІ КЛАСИ ТА НЕЗАЛУЧЕНІ УЧНІ В ЕПОХУ ШІ

https://www.timeshighereducation.com/campus/empty-classrooms-and-disconnected-students-age-ai?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=the-download&spMailingID=30680175&spUserID=MTAxNzcwOTEyMTAyNAS2&spJobID=2650732332&spReportId=MjY1MDczMjMzMgS2

Вплив ШІ на традиційні методи навчання: ШІ змінює підходи до навчання, роблячи традиційні лекції менш ефективними. Студенти все частіше віддають перевагу цифровим ресурсам та самостійному навчанню, що призводить до зниження відвідуваності занять.

Необхідність адаптації викладачів: Викладачам необхідно адаптувати свої методи викладання, інтегруючи технології ШІ для підвищення залученості студентів. Це включає використання інтерактивних платформ, адаптивного навчання та персоналізованих освітніх траєкторій.

Ризик відчуження студентів: Неправильне впровадження ШІ може призвести до відчуження студентів, які можуть відчувати себе ізольованими або непотрібними в навчальному процесі. Важливо забезпечити баланс між використанням технологій та людською взаємодією.

Потреба в нових стратегіях навчання: Університети повинні розробляти нові стратегії навчання, які враховують цифровий спосіб життя студентів, забезпечуючи більш гнучкі та інтерактивні форми навчання, що відповідають їхнім потребам та очікуванням.

Фільм "Штучне правосуддя" ("Artificial Justice")

У фільмі розглядається впровадження штучного інтелекту в судову систему Іспанії.

Сюжет розгортається у недалекому майбутньому, де уряд планує замінити суддів програмним забезпеченням на основі ШІ шляхом змін до Конституції, обіцяючи автоматизувати та деполітизувати судову систему.

Фільм досліджує етичні дилеми та ризики, пов'язані з впровадженням ШІ в судову систему, піднімаючи питання про межі технологій у сфері правосуддя.

<https://www.youtube.com/watch?v=bdPVFeTcZ88>

Майже 69% українців не довіряють Верховному Суду

<https://dejure.foundation/skilky-ukrayincziv-ne-doviryaye-verhovnomu-sudu>

Результати всеукраїнського опитування, проведеного КМІС спільно з Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва на замовлення Фондації DEJURE

27,1% опитаних відповіли, що зовсім не довіряють Верховному Суду,

41,5% – скоріше не довіряють, ніж навпаки.

22,6% – більше довіряють, ніж ні

3,7% - повністю довіряє найвищій судовій інстанції.

Найвагомішими причинами, які впливають на недовіру до судової системи, українці вважають:

поширеність корупції серед суддів (69.9%)

залежність суддів від політиків, олігархів (50.4%)

недостатня добродішність суддів (44.4%)

погана якість законів, які змушені застосовувати суди (22.8%)

Застосунки, які створені на базі ШІ та можуть бути використані у процесі реалізації особою права на доступ до суду та у процесі діяльності судової гілки влади

<https://openai.com/chatgpt>

<https://gemini.google.com/app?hl=uk>

<https://copilot.microsoft.com>

<https://claude.ai/new>

<https://felo.ai/search>

<https://www.perplexity.ai>

<https://poe.com>

<https://x.com/i/grok>

<https://chat.deepseek.com/>

У США адвоката можуть оштрафувати на \$15 тисяч за використання ШІ при подачі документів

https://www.theregister.com/2025/02/25/fine_sought_ai_filing_mistakes

Федеральний магістратський суддя Марк Дж. Дінсмор із Південного округу Індіани рекомендував оштрафувати адвоката Рафаеля Раміреса з Ріо Хондо, штат Техас, на 15 000 доларів США за три подані ним юридичні документи, у яких містилися посилання на неіснуючі судові рішення, згенеровані штучним інтелектом.

Під час слухання 3 січня 2025 року Рамірес визнав, що використовував ШІ для складання документів і не знав, що він може вигадувати джерела, проте суддя зазначив, що його незнання не є виправданням і що адвокат не виконав свого обов'язку перевіряти точність поданої інформації.

Суддя також наголосив, що цей випадок демонструє недостатню ефективність попередніх санкцій, які накладалися за подібні порушення, і підкреслив необхідність посилення контролю за використанням генеративного ШІ в юридичній практиці.

Сергій Козьяков. Чи може впровадження штучного інтелекту стати частиною судової реформи?

<https://zn.ua/ukr/reforms/chi-mozhe-vprovadzhennja-shtuchnoho-intelektu-stati-chastinoju-sudovoji-reformi.html>

В українських судах спостерігається рекордний дефіцит суддів, що ставить під загрозу доступ громадян до правосуддя та підвищує навантаження на діючих суддів.

Оголошений ВККС масштабний конкурс на 1800 посад суддів є важливим, але не швидким рішенням, оскільки проблема вимагає комплексного підходу та ефективної взаємодії всіх органів суддівського врядування.

В умовах затримки кадрових реформ технологічні інструменти, зокрема штучний інтелект, стають критично важливими для оптимізації судових процесів, зменшення навантаження на суддів та підвищення якості правосуддя.

Чи може впровадження штучного інтелекту стати частиною судової реформи?

<https://zn.ua/ukr/reforms/chi-mozhe-vprovadzhennja-shtuchnoho-intelektu-stati-chastinoju-sudovoji-reformi.html>

- 1. Автоматизація рутинних завдань** – ШІ спрощує роботу суддів та їхніх помічників, зокрема шляхом автоматизованого розподілу судових справ, анонімізації судових рішень та створення стенограм судових засідань.
- 2. Пошук і аналіз судової практики** – використання ШІ для швидкого пошуку релевантних рішень у базах даних, зокрема у Базі правових позицій Верховного Суду, яка вже інтегрує ШІ для ефективнішого опрацювання судових документів.
- 3. Юридичний переклад** – у Верховному Суді працює спеціалізований ШІ-перекладач, який забезпечує коректний переклад рішень ЄСПЛ, враховуючи специфіку юридичної термінології.
- 4. Допомога у прогнозуванні та прийнятті рішень** – у світовій практиці розвиваються алгоритми ШІ для прогнозування результатів судових процесів та аналізу великих обсягів даних, що може бути застосовано і в Україні.
- 5. Зменшення навантаження на суддів** – технології ШІ допомагають у розв'язанні проблеми перевантаження суддів, що критично важливо в умовах кадрового дефіциту.

Що таке ШІ у роботі юриста

Це виключно помічник, що:

1. потребує навчання та звикання,
2. не зробить краще за користувача,
3. працює у режимі «правок», а не «рецензування»,
4. має більше часу, креативності, легко знаходить матеріал, знає всі мови,
5. робить помилки за своєї багатofункціональності,
6. має різні настрої (режими працездатності),
7. схожий на талановитого, але лінивого друга-студента,
8. вимагає перепереверки власної роботи (самостійно або за допомогою іншого ШІ),
9. краще працює із завантаженими документами.

PROMPT

1. Привітання
2. Інформування про особу користувача (професію, уподобання)
3. Інформування про кінцеву ціль/мету прохання
4. Інформування про проміжне завдання
5. (за необхідності) надіслання зразків
6. Інформування про якість та обсяг очікуваного результату
7. Прохання перепроверити

ChatGPT використовують 5% населення світу щотижня – OpenAI

<https://mezha.media/2025/02/21/chatgpt-vykorystovuiut-5-naselennia-svitu-shchotyzhnia-openai>

ChatGPT перевищив 400 мільйонів активних користувачів на тиждень, що вдвічі більше, ніж у серпні 2024 року, та охоплює 5% населення світу, згідно із заявою операційного директора OpenAI Бреда Лайткапа в X.

Попри активну конкуренцію з боку DeepSeek, яка на початку року викликала дискусії про можливу зміну лідера серед ШІ-асистентів, ChatGPT продовжує домінувати на ринку.

OpenAI спрощує роботу з чат-ботом, прибираючи необхідність вибору моделі, а також планує впровадити GPT-4.5 і GPT-5 у чат і API, що може ще більше прискорити зростання популярності сервісу.

Representation of BBC News content in AI Assistants

<https://www.bbc.co.uk/aboutthebbc/documents/bbc-research-into-ai-assistants.pdf>

Згідно з новим дослідженням BBC, чотири найпопулярніші чат-боти зі штучним інтелектом – ChatGPT від OpenAI, Copilot від Microsoft, Gemini від Google та Perplexity AI – не завжди точно підсумовують новини.

BBC надіслало кожному з чат-ботів 100 запитань, і в 91% відповідей виявили хоча б невеликі помилки, а в 51% – суттєві проблеми. 19% відповідей містили фактичні помилки, такі як неправильні твердження, помилкові цифри або дати.

Серед помилок, які допускали чат-боти, були неправильне використання джерел або змішування відповідей.

Чат-боти іноді використовували старі новини BBC, подаючи їх як актуальні, або змішували інформацію з останніх новин із застарілими даними.

Найважливіші події 2024 року

1. Висловлення позиції Верховного Суду стосовно використання ШІ учасниками судового процесу (ухвала Судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів Касаційного господарського суду від 08.02.2024 у справі № 925/200/22 ([посилання](#))).
2. Висловлення позиції З'їзду суддів України стосовно використання ШІ суддями (Кодекс суддівської етики від 18.09.2024 ([посилання](#))).
3. Затвердження Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація правників України» та внесення 26.12.2024 Національним агентством кваліфікації Професійного стандарту «Суддя» до Реєстру кваліфікацій ([посилання](#))).

Кодекс суддівської етики (стаття 16)

Використання суддею технологій штучного інтелекту є допустимим, якщо це:

1. не впливає на незалежність та неупередженість судді,
2. не стосується оцінки доказів,
3. не стосується процесу ухвалення рішень,
4. не порушує вимог законодавства.

Закон України “Про адміністративну процедуру”

Стаття 69. Прийняття рішення у справі

1. За результатами розгляду справи адміністративний орган у межах своїх повноважень приймає адміністративний акт.
2. Якщо рішення у справі може бути прийнято на підставі електронних документів у машинозчитувальному форматі та/або даних національних електронних інформаційних ресурсів, адміністративний акт може бути прийнято **в автоматичному режимі** у випадках, передбачених законом.

Protecting human rights in a world of Artificial Intelligence, algorithms and big data

31 січня 2025 з нагоди початку року у роботі ЄСПЛ відбувся семінар на тему «Захист прав людини у світі штучного інтелекту, алгоритмів і великих даних».

Темами першої сесії були «Рада Європи/Європейські стандарти штучного інтелекту: створення ситуації та свобода слова в епоху штучного інтелекту».

На другій сесії розглядалися теми: «Штучний інтелект і право на справедливий суд» та «Вирішення проблеми потенційної дискримінації у сфері штучного інтелекту».

Програма: <https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/programme-seminar-jy-20250131-eng>

Аналітична довідка: <https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/seminar-background-paper-2025-eng>

Відео заходу: <https://vodmanager.coe.int/cedh/webcast/cedh/2025-01-31-1/en>

Приклади практичного застосування ШІ

1. Пошук інформації у великих текстах документів (іноземна мова)
2. Підготовка релізів судових рішень
3. Підготовка проєктів окремих думок
4. Пошук критичних зауважень до оформлення проєктів документів
5. Пошук критичних зауважень до тексту проєктів документів
6. Підбір практики КСУ, ВП ВС, ЄСПЛ тощо
7. Підбір наукових підходів до теоретичних питань права

Запитання для обговорення

1. Чи використовується сьогодні штучний інтелект у діяльності судів?
2. Чи потребуватиме офіційне залучення штучного інтелекту до правосуддя внесення змін до Конституції України?
3. Які професії у зоні найбільшого ризику (суддя, помічник, секретар, працівник апарату)?
4. Чи потребуватиме офіційне залучення штучного інтелекту до правосуддя маркування відповідного судового рішення?
5. Чи зберігається приватність якщо суддя передає для запитання штучному інтелекту інформацію з конкретної справи?
6. Хто (суддя чи ШІ) складає первинний проєкт документу, а хто здійснює його перевірку?
7. Хто буде вирішувати спори між різними штучними інтелектами?

Основні завдання, які зможе виконувати у майбутньому ШІ

1. Здійснювати підбірку для судді та перевіряти релевантність і чинність законодавства, яке наведене стороною у поданому процесуальному документі, в т.ч. на предмет редакції відповідного акта на момент виникнення спірних правовідносин
2. Здійснювати підбірку для судді та перевіряти релевантність і «чинність» практики ВС (наявність ініціатив ВС для відступу), яка наведена стороною у поданому процесуальному документі
3. Підтверджувати відсутність практики ВС стосовно конкретного спору/правовідносин та, зокрема, за її відсутності здійснювати підбірку релевантної практики ЄСПЛ
4. Навчившись на офіційних перекладах Мінюсту рішень ЄСПЛ, здійснити переклад всіх інших рішень цього Суду
5. Виявляти пов'язані або схожі справи (для їх об'єднання, узгодження позицій тощо), а також підстави для ініціювання відкриття зразкової справи
6. Виявляти у проекті судового рішення граматичні та логічні помилки
7. Надавати особі на етапі подачі процесуального документу інформацію про початок відліку процесуальних строків, зокрема, вручення/повідомлення, розміру судового збору, повноти поданих документів (відповідно до вимог процесуального закону) тощо
8. Здійснювати перевірку достовірності поданих доказів (допуск до офіційних реєстрів), повноважності представника тощо
9. Сигналізувати про можливу наявність «конфлікту інтересів» та, відповідно, підстав для самовідводу
10. Підтверджувати наявність у відзиві відповіді на всі доводи позову, апеляційної або касаційної скарги.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Берназюк Ян. Штучний інтелект як основа цифрового судочинства: помічник чи майбутній конкурент судді?
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/artificial_intelligence_bernaziuk.pdf
2. Берназюк Ян. Штучний інтелект (artificial intelligence) сьогоднішній погляд на перспективи майбутнього
[https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/artificial_intelligence_bernaziuk%20\(1\).pdf](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/artificial_intelligence_bernaziuk%20(1).pdf)
3. Берназюк Ян. Сучасні можливості штучного інтелекту (artificial intelligence) процесуальна економія чи загроза незалежності судді?
<https://nsj.gov.ua/ua/pidgotovka-pratsivnikiv-apatativ-sudiv/programi-pidgotovki-pratsivnikiv-apatativ-sudiv-2021-rik/20-23-travnja-2024-r-programa-pidgotovki-ta-pidvishennya-rivnya-kvalifikatsii-za-standartizovanou-programou-pomichnikiv-suddiv-mistsevih-ta-apelyatsiynih-gospodarskih-sudiv>
4. Берназюк Ян. Інтеграція штучного інтелекту (artificial intelligence) в систему правосуддя: поспішай повільно
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_festina_lente_bernaziuk.pdf
5. Берназюк Ян. Правосуддя та штучний інтелект: перші правила
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_first_rules_bernaziuk.pdf
6. Берназюк Ян. Штучний інтелект та питання етики під час здійснення правосуддя
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_ethics_bernaziuk.pdf
7. Берназюк Ян. Інструменти штучного інтелекту та неприпустимість зловживання процесуальними правами
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_abuse_of_procedural_rights.pdf
8. Берназюк Ян. Нові принципи здійснення правосуддя
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/101-%20new_principles_court_bernaziuk.pdf
9. Берназюк Ян. Технології штучного інтелекту та принцип правової визначеності
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_principal_of_legal_certainly_bernaziuk.pdf
10. Берназюк Ян. Штучний інтелект: застосувати недозволено ігнорувати
https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/Prezent_AI_prohibition_or_permission_bernaziuk.pdf
11. Берназюк Ян. Сучасні можливості штучного інтелекту та питання приватності https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/104_AI_privacy_bernaziuk.pdf
12. Берназюк Ян. Технології штучного інтелекту в правосудді: міжнародні стандарти регулювання
https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/105_AI_internation_standarts_bernaziuk.pdf
13. Берназюк Ян. Практичні аспекти використання технології штучного інтелекту в юридичній сфері
https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/108_AI_practice_bernaziuk.pdf
14. Берназюк Ян. Технології штучного інтелекту та life hacks для юристів https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/109_%20AI_life_hacks_bernaziuk.pdf
15. Берназюк Ян. Штучний інтелект та правосуддя: механізми забезпечення прозорості та підзвітності
https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/115_AI_transparency_accountability_bernaziuk.pdf
16. Берназюк Ян. Штучний інтелект та право на приватність: баланс між інноваціями та захистом персональних даних
https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/119_AI_personal_data_protection_bernaziuk.pdf
17. Берназюк Ян. Цифрова ера правосуддя: роль ШІ у забезпеченні єдності судової практики в Україні (лекційний матеріал)
18. Берназюк Ян. Діджиталізація судочинства: межі допустимого використання ШІ
19. Берназюк Ян. Штучний інтелект у правосудді: міжнародний досвід та виклики

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

20. Берназюк Ян. Штучний інтелект та система правосуддя України: результати співпраці у році, що минув <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/934/shtuchnyi-intelekt-ta-systema-pravosuddia-ukrainy-rezultaty-spivpratsi-u-rotsi-sh%D1%81ho-mynuv>
21. Берназюк Ян. Наукові надбання як основа для наступних кроків на шляху інтеграції штучного інтелекту в систему правосуддя <https://so.supreme.court.gov.ua/news/949/naukovi-nadbannia-iaak-osnova-dlia-nastupnykh-kroktiv-na-shliakhu-intehratsii-shtuchoho-intelektu-v-systemu-pravosuddia>
22. Берназюк Ян. Вплив технологій штучного інтелекту на правозастосування, наукову та викладацьку діяльність <https://so.supreme.court.gov.ua/news/986/tsyfrova-era-pravosuddia-rol-shi-u-zabezpechenni-iednosti-sudovoi-praktyky-v-ukraini>
23. Bernaziuk Ian. Artificial Intelligence and the Judicial system of Ukraine: results of cooperation in the past year <https://constitutionalist.com.ua/artificial-intelligence-and-the-judicial-system-of-ukraine-results-of-cooperation-in-the-past-year>

Верховний
Суд

Дякую за увагу!